

מזת יקזות הכרשה

וואס דורך איר זעהט זיך די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם כרדך יאזעע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן השבת

כוחה של מדה כנגד מדה

"כל זכר לגלגלתם", איתא במדרש שכל אחד ואחד עבר בנפרד לפני משה ואהרן. וכתב הרמב"ן שנתנו להם זכות חיים וברכום. והיגו, שכאשר ראו משה ואהרן שיש חטא מסים אצל אדם מהנפקדים, למדוהו משה ואהרן לשוב בתשובה ולהיות עם עין טובה וכבוד לבריות.

וזה "לגלגלותם" שכאשר יש לאדם קשיים וצרות, עליו להתבונן היאך התנהג עם הבריות שעל ידי כן בא לצרות שעברו עליו בגלגול זה, שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב. ולפיכך מנו מגיל עשרים שנה ומעלה, שבית דין של מעלה עונשין מגיל עשרים ומעלה.

ונביא כאן ספור נורא שארע בתקופה האחרונה: משפחה שעשו בר מצוה לאחד הבנים, הזמינו את החברים מהכפרה לביתם, באמצע המסכה הגיע לבר מצוה אחד החברים שהיה מעדה אחרת.

כאשר נכנס לבית בו ערכו את הבר מצוה, ראה אותו אביו של החתן הבר מצוה, ומיד שאל את בנו, האם גם הוא מהחברים שלך כשהשיב הבן שהוא חבר מהכפרה, הזדעק האב ואמר לו, 'אני לא מאמין שאתה מתחבר עם חבר כזה, שאינו <<

לקח מהפרשה

להתכונן למתן תורה בראוי

הקב"ה למשה רבנו שילך בשליחותו לפרעה, אמר משה "שלח נא ביד תשלח", אמר משה עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם במצרים שמונים שנה, ועכשו אני נכנס בתחומו?

אמר לו הקב"ה לא די שלא אכפת לאהרן בדבר אלא עוד שמח שנאמר "וראך ושמח בלבו", לא בפיו בלבד אלא גם בלבו. אמר רשב"י הלב ששמח בגדלת אחיו יבוא וילבש אורים ותומים שנאמר "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן".

מדרש נפלא זה מלמדנו יסוד גדול בעבודת המדות: הבה נתבונן במשה רבנו שמפל כלל ישראל, ה' התגלה אליו בלבה, כענין מתן תורה פרטי שהיה למשה רבנו, ומשה רבנו נעשה מכך עוד יותר שפל. הוא חשש מלהחליש את דעתו של אהרן, וכן אהרן היה פלו עין טובה והוא שמח בגדלתו של משה אחיו, וזה נעשה טרם גאלת כלל ישראל, היות שרק על ידי מדות טובות אפשר לגאול את כלל ישראל ולמתן תורה.

ובכדי לזכות לעונה עלינו להיות עם עין טובה, לתת ולעזר לאחרים, וזה לאו דוקא בדברים גדולים אלא גם בדברים קטנים, כשאדם קונה משהו עבור <<

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני"

מכאן שנו חכמים, בשלושה דברים נתנה תורה, באש, במים ובמדבר, ולמה נתנה בשלושה דברים הללו? אלא מה אלו חנם לכל באי עולם, כך דברי תורה חנם הם (ב"ר א"י).

התורה הקדושה, היא הבסיס והיסוד של המדות הטובות, וזה מה שעושה את

האדם לאדם הגון וישר, מכיין שכשאדם מתבונן באורחות החיים הנפלאות שבתורה הקדושה, אזי הוא נהיה רך ושפל כמו המים שהם רכים והולכים למקום נמוך.

וכן הוא נעשה כמדבר - שאפלו שאנשים דורכים עליו אינו פועס, אלא ממשיך לשרת את כלם, ועל ידי שאדם דבק בדברים הללו, הוא נהיה כלי קבול לתורה הקדושה, וכן כשאדם מתבונן בתורה הקדושה כפאות, הוא מאיר פנים לכלם כאש שמאירה ומחממת לכלם.

ועל כן תמיד לפניי חג השבועות אנו קוראים פרשת במדבר - ללמדנו שכשאדם לומד תורה בשפלות, בכדי לשנות את מדותיו לטובה, אזי הוא זוכה לכל הדברים הנפלאים.

במדרש תנחומא מובא: "בשעה שאמר

המשך לקח מהפרשה

וזה הענין שבכדי שהכהן גדול יוכל לעבד ולכפר את העבודות הגדולות ביותר ביום כפור, היה עליו להיות נשוי, כי שלמות האדם, זה כאשר הוא מסתדר עם אשתו ומתעלה על ידה.

ועל זה נאמר שאהרן מערב את דם הפר ודם השעיר, ובה הפפרה של כלל ישראל, כי שלמות הפפרה הנה דוקא על ידי הערוב, וזה גם ענין הים שנתנו בני ישראל על המשקוף במצרים, האשה מסמלת למשקוף שמקיפה את הבעל, ועל האדם להכנס הביתה בכפיפה, מתוך הערכה לאשה, שבזכותה יש לנו ילדים ואת כל הטוב שבעולם.

כמו שמספר על הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, שטרם שהוא נכנס לביתו, הוא עמד וסדר את חליפתו, שאלוהו תלמידיו - דרך העולם להסתדר לפני שהם יוצאים מביתם, ולא כאשר הם חוזרים לביתם? ענה להם הגרש"י כעת אני הולך לעקר השלמות שלי וזה עקר עבודתי בעולם הזה.

להכניס דעת ה' בבני הבית, לשנון עם כלם שהגשמיית שיש לנו בבית כל כלה רוחנית...

ולפיכך היה הכהן מזה את הים לפני ולפנים, להודות על הים שבא מאתו יתברך, והים זה הנפש - הרצון של האדם שהמדות הטובות והרעות נמצאות בדם, והתורה היא דעת ה', וממנה נלמד לשפוך דם מתוך מחשבה של הודאה והכנעה, ולא להשתמש בדם להתנשא ולהחליש את דעת הזולת חלילה.

וכאשר אנו לומדים עלינו להתבונן באבות הקדושים ושאר רועי ישראל, התנאים והאמוראים הקדושים, שגלו לנו את פירטי המצוות והמעשים, בכדי לקרב אותם לדעתנו, ואף על כל אחד ואחד בפרטיות, מוטל להתבונן במצוות, ולמצא את המתקנות שבכל מצוה, והיאך אנו מתקשרים על ידה לבוורא יתברך באהבה ובנאמנות, שעל ידי כך נקשר את המעשים אלינו.

נמצא, שברובי המעשים אנו מקבלים דעת וחכמה במצוות ה', ואזי החכמה מתקיימת. וזה 'חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה', שעל ידי דברי החכמים אנו מבינים את המתקנות והתבלינים הנפלאים שבתורה הקדושה, ואת המתקנות הזו אנו מקבלים על ידי התלמידי חכמים הצדיקים שבכל דור ודור.

ולפיכך דוד מלכנו ושלמה חכמנו, הם היסודות של בית המקדש, כי הם הכניסו את הדעת של בית המקדש. וכמו שאמרנו חז"ל 'כל מי שיש בו דעה פאלו נבנה בית המקדש בימיו'. וכן אמר הקב"ה לדוד: 'טוב לי יום שאתה עוסק בתורה, יותר מאלף עולות בבית המקדש', היות שדוד מצא בלמוד את הקב"ה.

המודם מכל האמור: מטרת התורה הקדושה שנלמד את הדרך של ההודאה והמדות הטובות, ועל ידי כן נחיה תמיד את חסדי ה' שעמנו - על כל צעד ושעל, ה' יזכור לאחדות וללמוד התורה לשמה, אמן.

עצמו שיקנה עוד אחד עבור חברו, וכן כשאדם משוחח עם חברו, שיתן לחבר לדבר לפניו, אפילו שאתה יודע לדבר טוב יותר, אבל רצון ה' שעכשו תשמע את השני וכן תקנה עין טובה.

כשם שיש משג לא לגרם חלישות הדעת לזולת, כך בצד החיובי, עלינו לגרם קורת רוח לשני, לומר לשני מלים שהוא אוהב לשמוע, שהוא צודק, שהוא מדבר דברים של טעם, לשמוע אותו עד הסוף, להתענין בשלומו, להחמיא על בגד חדש שהשני לובש וכן הלאה, עוד דגמאות רבות שאנו יכולים לגרם לשני קורת רוח.

חז"ל אמרים (כתובות סז): "על הלל הגון שלקח לפניו בן טובים אחה, סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו. פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין": היות שאתו עני היה רגיל בעשירותו - שאנשים רצים לפניו, וגם בעת שידד מנכסיו, הלל גרם לו אותו קורת רוח, והוא רץ לפניו. נורא נוראות! הלל הגון שכל מהותו היה ענוה ועין טובה, הבין לנפשו של אותו עני, שאלולא שירצו לפניו, הוא יהיה שבר כלי, ולכן הוא דאג להשלים לו את החסר הזה ולרום את רוחו.

והלל זכה לכך על ידי שהוא היה שפל, כמו שאמרנו חז"ל שהלל היה חוטב עצים ושואב מים, הלל עסק בעבודות פשוטות ביותר, והוא רומם וחוק את האנשים החלשים והפשוטים ביותר, ואפשר לפרש על זה מה שהתורה אומרת "אתם נצבים היום כלכם... מחטב עציך עד שאב מימך", שדוקא כאשר אדם בשפלות וענוה, הוא זוכה לאחדות, כאשר אדם מרגיש שלא מגיע לו כלום, הוא עם עין טובה הוא מפרגן לכלם ואינו רב על שום דבר.

לכל אחד ואחד יש כשרונות בתחום אחה, אחד יודע ללמד טוב בעיון, והשני בבקיאות, האחד יודע לדרוש, והשני יודע לנגן, וכן הלאה. והעבודה של כל אחד ואחה, לא להרגיש שהוא מעל כלם בגלל הכשרון או המעמד שיש לו. אדרבה לתרם מהכשרון שלו לאחרים, גם אדם שידוע לעשות אומנות מסוימת, והוא נוטל שכר על מלאכתו, עליו להקדיש זמן שהוא נותן לאחרים מידיעותיו וכשרונותיו בחנם, וכך לקנות עין טובה.

כאשר מעריצים אדם מפאת כשרונותיו, זה סכנה עבורו, כי הוא עלול לפול על ידי כך ברשת הגאווה, ואדם צריך תמיד להקטין את עצמו, לעשות מעשים של שפלות ונתינה לאחרים, ובעקב בבית פנימה, לעזור עם הילדים הקטנים, לשבת עם בני הבית, ולשמע את דבריהם בסבלנות, לקנות משהו קטן לילה ולשבת אתו יחד עם הרגשה שיש לנו את כל הזמן עבורו.

וכן עלינו להכניס דעת ה' בבני הבית, לשנון עם כלם שהגשמיית שיש לנו בבית כל כלה רוחנית וכאשר אדם מכניס בבניו ביתו דעת ה' בהכנעה וענוה, הוא זוכה להשתלם ולהתעלות על ידי אשתו,

פנינים מתוקים

מפך שאדם יתבונן שחיי שואלים ולא שוה להתעכב ולהתקוטט על עניני כבוד וממון.

ג. הקב"ה מצפה לתפלת כל יהודי והעקר שיבקש מעמק הלב, ובפרט כאשר אדם מתפלל בשפה שלו שאזי תפלתו כנה, וה' מטה אזנו לשמוע תפלה כזו, כמלך ששפנה את כל עסקיו לשמוע את בקשת בנו מרב חבתו אליו.

שהקנאה מביאה לשמחה לאיד ולהתכבד בקלון חברו וכן הלאה, וע"כ מתחילים לספר יום אחד לעמר' ומוסיפים והולכים בכל יום, לרמוז שממדה אחת מתפשטות מדות רבות ורעות.

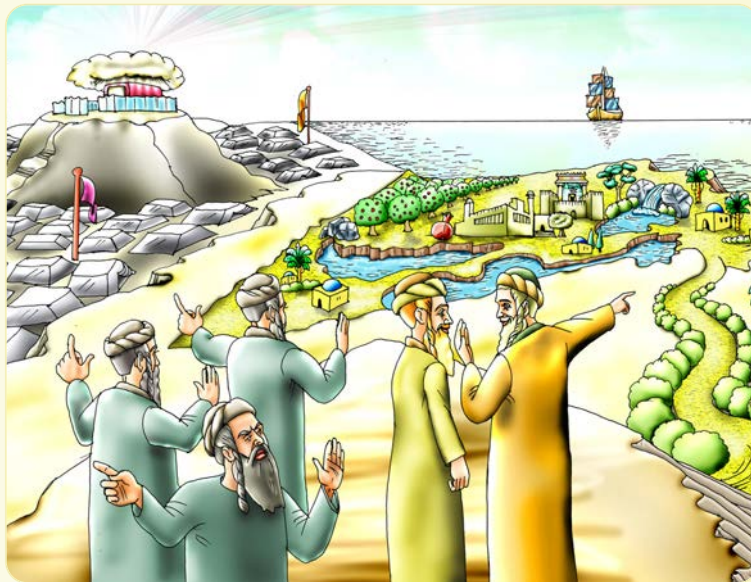
ב. ספר קברן מפרסם, שהיה בחתנה וראה אדם מתקוטט על שלא כפדוהו בכרכה אחריתא, ואחריו כמה ימים הצרף לטפל בטירת אותו אדם (אחרי פטירתו). נלמד

א. ספירת העמר זהו זמן להודות לקב"ה על כל הטוב שהוא עושה עמנו, שהמזון הוא הדבר הנצרך לאדם וה' ברב טובו מביאו לאדם, ונכלל בזה שאר החסדים. ואנו מפרטים את הימים והשבועות לפרטי פרטים, ללמדנו לפרט את חסדי ה' לפרטים.

לבד מההודאה ראוי להתבונן בכל יום על מדה מסוימת שהאדם לקוי בה ולתקן אותה וגם במדות יש פרטי פרטים ותולדות,

פנינים מצויירי

מה' שינצקה להדבק בו על ידי למודינו, ובכדי לזכות לכך עלינו לקבל מהצדיקים התלמידי חכמים, שדולים מהתורה את המדות הטובות ואת האהבת ה' שעל ידי כך אנו דבקים בבורא.

אמרו חז"ל (אבות) "יפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא". רק בעולם הזה יש לאדם קשיים ונסיונות, ורק כאן אפשר לקנות שלמות, וכן רק בעולם הזה אנו יכולים לקנות קשר עצום לבורא, דוקא על ידי שחסר לנו.

וזה מה שאמרו חז"ל (שבת י.) שהתורה נקראת חיי שעה והלמוד חיי עולם היות

שעקר התפלה זה על חיי שעה ברם כאשר כל עסקנו בעולם הזה יהיה מענין עולם הבא אזי נבא בתפילותנו לחיי עולם ובכדי לזכות לכך עלינו להתבונן בלמוד שלנו מה רצון ה' מאתנו היאך אנו קונים דבקות של אהבת ה' ויראתו בכל מצוה ואחר כך לבקש מה' פעני שיקרבנו אליו,

וזה מה שאמרו חז"ל "יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא, שכאשר אנו עוצרים שעה אחת במהלך היום ומתבוננים עם עצמנו היאך אנו דבקים בה, וכן אנחנו מתפללים לקב"ה, כבן המתרפק על אביו ומבקש את קרבתו בכל זמן, אותה שעה שאנו מתפללים מתוך דבקות בהרגשה של תלות בבורא בלבד, שוה יותר מכל חיי העולם הבא, היות שעל ידה אנו זוכים לקנות חיים נצחיים.

ולפיכך ה' ברא לנו חסרונות - שתמיד אדם צריך לאכול וכן עוד ועוד צרכים רבים שאדם זקוק להם, בכדי שנגיש דבקים בבורא בעולם הזה, וזה תענוג גדול מאד של שפלות ותלות בקב"ה שאין בעולם הבא, וכן בעולם הזה אנו יכולים לעבד את ה' ולהדבק בו בדברים גשמיים ביותר, כגון שאנו מודים לה' על האכל הנפלא והמזין ומברכים אותו, ובה אנו דבקים בו יתברך, וזה ענין עבודת המנחות והקרפנות שהיו עובדים את ה' בבית המקדש, בדברים גשמיים בכדי שילמד מכך איך לעבד את ה' בתוך בתינו.

ולשם כך אנו לומדים תורה ואנו למדים מה רצון ה', ועלינו לפתח את הלמוד ולקנות מדות טובות ואהבת ה' מהלמוד, וזה מצות "והגית בו יומם ולילה" שבכל עת נחשב על מה שלמדנו מה זה שיק אלינו ונבקש

מהעדה שלנו ואף אינו דומה לנו! וכך לעיני כל החברים שפך את דמו של אותו חבר, וגרשו מביתו, החבר שהתאדם מרב בושה, ברח לביתו כשלבו שותת דם.

ומאותו יום התכנס בתוך עצמו, נכנס לתרדות ולא רצה ללכת יותר לכתה, וכן היה קם בלילה ובוכה הרבה - דבר שהסב עגמת נפש גדולה לכל המשפחה, ואף האמא הצרכה להפסיק את עבודתה לזמן מה, בכדי לטפל בבנה שנותר בבית.

חלפה שנה ולפתע אביו של אותו חתן בר מצוה, נתקף בתרדות ואבד את שפיות דעתו, והצרכו לטפל בו זמן רב, בכדי שישוּב לנהל את הבית כבתחלה. והדברים מדברים בעד עצמם, כמה עלינו להשמור עד מאד מלצער את הבריות.

מאיך מעשה שהיה, באדם זקן ומגבל שאינו שומר תורה ומצוות, שהגיע לבני ברק ונעצר עם רכבו על יד הבנק, ובקש מאחד העוברים ושובים לקחת את כרטיס האשראי שלו ולהוציא לו מהבנק מזמנים, אברך אחד מהר לסייע לאותו יהודי ולמלא את מבקשו.

כשהשיב לאותו יהודי את כרטיס האשראי בסיום השליחות, אמר לו אותו יהודי: 'דע לך שאינני גר בבני ברק, ובכל פעם שאני צריך משהו מהבנק, אני מגיע במיוחד לבני ברק, היות שכאן האנשים טובי לב ושמחים לסייע בעדי, ולא עוד אלא שאני סומך עליהם שלא ירמוני.'

"מי כעמך ישראל" - כמה טוב ה' שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורת אמת, תורה שנותנת לנו סם חיים של דבקות עצומה בו יתברך ובמדותיו שכלם חסד ורחמים.

היחודיות שבכל אחד ואחד...

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל"

חבה גדולה חבנו הקב"ה לישראל שעשאם דגלים כמלאכי השרת כדי שיהיו נפרים, ומנין שהוא סימן אהבה, שכן שלמה אמר "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה" (מ"ד). וכן מובא שם שהאותות היו על ידי שלכל שבט היה צבע מיוחד כצבע האבן שהיתה לו באפוד. וצריך באור א. כיצד מתבטא חבת הקב"ה לעם, בדגלים? ב. מה הענין של הצבע המיוחד של כל אחד ואחד? ג. מה הקשר בין הדגלים לאפוד?

ונראה לבאר בסיעתא דשמיא על פי מה דאיתא בויקרא רבה (לו) "גפן ממצרים תסיע (תהלים ב) מה גפן האת אין נוטעים אותה בערבוביא, כך היו ישראל חונים במדבר, שורות שורות, ודגלים דגלים", והינו שמטרת הדגלים, זה להראות את היחודיות שיש לכל עדה בכלל ולכל אחד ואחד בפרט, וזה הסמל של אהבת הקב"ה אלינו - שכל אחד ואחד הנו כבן יחיד, וזה היסוד של האפוד, שמסמל על הטוב, ועל האור שבכל אחד ואחד, וכן על היחודיות והמעלות שיש לכל אחד ואחד, ועל כן יש לכל אחד ואחד צבע מיוחד משלו.

וזה חזק עצום לכל אחד ואחד, שידע שיש בו הרבה טוב, ועצה טובה קא משמע לן - שירשם לעצמו את הדברים הטובים והמיוחדים שבו, ועל ידי זה יהיה בו כחות להלחם ברע שבו, ולהשקיע בעצמו, ולמלאות את רצון הקב"ה, ויחד עם זה לתת ולרומם את סביבתו, שהרי עקר מה שהאדם לא מספיק מנצל את הכחות שיש בו, זה משום שאינו מעריך ומיקר את הטוב שבו, ועל כן צריך ללכת למורי דרך שיראו לו את הטוב שבו ויחזקוהו, ובד בבד לשבת עם עצמו ולהתבונן בכל הטוב שבו ולהאמין בכחותיו.

וזה הענין של השרטוטים שיש לכל אחד ואחד בכף ידו בצורה מיוחדת, שגה מסמל על היחודיות שיש לכל אחד ואחד מה שאין לשום אדם, ובשעה שמבכרים על הנר בהבדלה, ראוי להתבונן בשרטוטים הללו, ולהתחזק מהם, שלכל אחד ואחד

יש מעלות יחודיות שאין לאף אחד אחר.

לפני קריאת התורה בשבועות, קוראים מגלת רות, ללמדנו שלפני קבלת התורה יש לנו ללמוד מרות ודוה, שפלות, מדות טובות והודאה, וע"כ נפטר דוד המלך בחג מתן תורה, ללמדנו שמורשת ההודאה של דוד קשורה ודבוקה בתורה הקדושה.

נעמי הצדיקה את הדין הקשה שארע לה במואב, שגה מחמת שלא אמרה לבעלה להשאר בארץ, ורות ראתה את נעמי ולמדה ממנה ישרות ואמונה, וע"כ וכתה לכל טוב, ואלו ערפה לא למדה מנעמי ולא דבקה בה ועי"כ נולדה לה גלית וישבי, שהשרישה בהם מדות רעות ואכזריות, ואלו דבקה בנעמי היתה מתעדת ומקבלת מדות טובות, כאחותה רות שנהגה בצניעות ובעין טובה.

אמרו חז"ל שבעו לא רצה להזמין את מנוח לשמחת ילדיו, וכונתו היתה בכדי שלא להחליש את דעתו שהיה עקר בלי ילדים, ומחמת שהיה עליו להתניעץ בזה עם מנוח, האם נוח לו לבא לחתנות ילדיו, והוא לא עשה כן, נענש שנפטרו לו כל ילדיו, ועל מנוח עצמו אמרו חז"ל שהיה עם הארץ, כיון שהקפיד על בעו ולא הבין שבעו עושה זאת לטובתו, וכשם שאנו רואים אצל פנינה וחנוה, שפנינה לקתה על שהחלישה את דעתה של חנוה, וכן מנוח לקה על שהקפיד על בעו מחמת מה שראה בעיניו, שבעו מצער אותו, ששמשון בנו הלך אחרי עיניו ולקח אשה פלשתית.

ובסוף חיינו זכה בעו להקים את כל שושלת בית דוד, הודות לכך שלא התרעם על מדותיו של ה' שנפטרו לו כל ילדיו, ואדרבה הבין את טעותו, שהחליש את דעתו של מנוח, ואף תקן זאת בכהשלקח את רות לאשה, למרות היותה שפלה ובזויה ורבים מגדולי אותו דור סברו שאינה ראויה לבא בקהל, על היותה מואביה, וכן יהודה אבי השושלת, הודה במעשה בתמה, וכן תקן את חלקו במכירת יוסף בכך שלחם למען בנימין, במקסרות נפש, ועי"כ זכה שיצא ממנו דוד.